

Vragenlijst Planet

Thema's: Klimaat & energie, Duurzaam waterbeheer en Natuur & milieu

In deze vragenlijst ligt het accent op de ecologische dimensie (Planet) van duurzame ontwikkeling. Om een compleet beeld te krijgen van het duurzaamheidsbeleid binnen de gemeente, is het raadzaam om ook de andere twee vragenlijsten in te vullen.

Planet: Ecologische dimensie van duurzame ontwikkeling

Verwante begrippen: ecologisch kapitaal, natuurlijke hulpbronnen, ecosysteemdiensten, milieugebruiksruimte, natuurbescherming, ecologische of mondiale voetafdruk.

De 'P' van Planet zou ook voor 'Preserve' of 'Perspectief' kunnen staan. Het gaat bij 'Planet' vooral om duurzaamheid in de tijd. Centraal staat hier het behoud, de bescherming en het beheer van onze natuurlijke hulpbronnen: de diversiteit aan plant- en diersoorten, kwaliteit en kwantiteit van water, luchtkwaliteit, bodemvruchtbaarheid, et cetera.

Denk mondiaal, handel lokaal

Lokale overheden hebben een belangrijke taak wat betreft beheer, bescherming en zonodig versterking van het ecologisch kapitaal (de producten en diensten die de natuur ons schenkt). De inrichting en onderhoud van de openbare ruimte is een van de belangrijkste kerntaken van een gemeente. Ook zijn er duidelijk verplichtingen ten aanzien van de bescherming van kwetsbare plant- en diersoorten en ecosystemen.

Vooraf klimaatproblematiek is de laatste jaren hoog op de politieke agenda's komen te staan. De gemeenten spelen een belangrijke rol om de Nederlandse ambities op het gebied van energiebesparing en het stimuleren van schone energieproductie en -gebruik waar te maken. Ook duurzaam waterbeheer, gericht op onder andere aanpassingen aan klimaatverandering, vraagt om lokale investeringen.

Relevante internationale conventies, die ook Nederland in dit kader heeft ondertekend	Relevant Nederlands beleidskaders dat hieraan gerelateerd is
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Agenda 21 (1992, 2002) ▪ Klimaatverdrag UNFCCC, 1992, gevolgd door het Kyoto-protocol, 1997 ▪ Biodiversiteitsverdrag, CBD, 1992 ▪ Verwoestijningverdrag, UNCCD, 1996 ▪ Millenniumdoel 7: afspraken met betrekking tot een duurzaam leefmilieu 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Klimaatakkoord Gemeenten en Rijk 2007-2011 ▪ Beleidsprogramma Biodiversiteit 2008-2011 ▪ Water: Kader Richtlijn Water, Waterwet, Nationaal Bestuursakkoord Water(keten) ▪ Milieu: Wet Milieubeheer, Nationaal Milieubeleidsplan 4 ▪ Wet Ruimtelijke Ordening, Wabo (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht)

Opbouw van de vragenlijst Planet

De vragenlijst bestaat uit drie thema's: 1) Klimaat & energie, 2) Duurzaam waterbeheer en 3) Natuur & milieu

Wat betreft het klimaatbeleid ligt in deze lijst het accent op het scheppen van beleidskaders en middelen om CO₂-uitstoot binnen de gemeente te verminderen en de beschikbaarheid van schone energie te bevorderen. De vertaalslag van klimaatbeleid naar het bevorderen van klimaatvriendelijk consumeren en produceren is opgenomen in de vragenlijst 'Profit'.

Resultaten en correcties

In totaal kan de gemeente 50 punten voor de vragenlijst PLANET behalen. Natuurlijk is de vragenlijst niet uitputtend. Doet uw gemeente eigenlijk meer binnen deze beleidsterreinen? Of geven de antwoorden een te positief beeld, is er veel op papier vastgelegd maar in de praktijk nog niet uitgewerkt?

U kunt corrigeren voor maximaal 3 punten extra toe te kennen of af te trekken. Een voorstel voor correcties en de bijbehorende motivatie kan onderaan de lijst worden gegeven. Op basis van de gegeven argumenten worden correcties wel of niet door de coördinator toegekend.

Vragen: klimaat en energie

De klimaatdoelstellingen van het huidige kabinet zijn:

- a) een reductie van de uitstoot van broeikasgassen van 30% in 2020 ten opzichte van 1990
- b) een energiebesparing van 2% per jaar
- c) een aandeel van hernieuwbare energiebronnen van 20% in 2020

Gemeenten spelen een belangrijke rol in het realiseren van deze doelstellingen. De onderstaande vragen zijn vooral gericht op de kaderstelling (ambitiestelling) en het versterken van draagvlak voor de lokale ambities in relatie tot de problematiek rond klimaatverandering. In de vragenlijst PROFIT wordt nader ingegaan op maatregelen ter bevordering van 'klimaatvriendelijk' consumeren en produceren.

	Vraag	Toelichting	Antwoord	Score
1.	Uw gemeente heeft een actueel klimaatbeleidsplan en geeft hieraan een hoge prioriteit.	<i>(nieuwe vraag)</i> Eind 2007 tekenden diverse ministeries en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) een nieuw klimaatconvenant: het klimaatakkoord Gemeente en Rijk 2007-2011. In navolging hierop stimuleert de VNG gemeenten om een lokaal klimaatbeleid te realiseren. Actueel betekent hier aangepast aan het klimaatakkoord, dus van na 2007.	Ja/Nee	2
2.	Uw gemeente heeft de ambitie om binnen een bepaalde termijn een klimaatneutrale gemeente te worden. ¹	<i>(nieuwe vraag)</i> In een klimaatneutrale gemeente, beter aangeduid met CO ₂ -neutrale gemeente, is de netto CO ₂ -uitstoot gelijk aan 0. Energiebesparing, duurzame energie en compensatie zijn middelen om dit doel te bereiken. Koplopers op dit gebied zijn Apeldoorn, Heerhugowaard, Tilburg, Groningen en Den Haag. (Bron: SenterNovem)	Ja/Nee	3
3.	CO ₂ -monitoring: uw gemeente berekent jaarlijks de CO ₂ productie door burgers, bedrijven en de eigen (gemeentelijke) organisaties.	<i>(vraag 3 klimaat & water)</i> Hierbij gaat het erom dat de gemeente dit minimaal, op basis van globale modellen, doet. Er is een groeiende markt van gespecialiseerde adviesbureaus die hierin ondersteuning bieden (bijvoorbeeld BuildDesk, DE, Ecofys en DWA)	Ja/Nee	1
4.	Er is structureel budget gereserveerd op de begroting voor het klimaatbeleid.	<i>(vraag 4 klimaat & water)</i> Bij een structureel budget wordt er niet jaarlijks een afweging gemaakt maar is het een vast onderdeel van het budget voor minimaal een periode van 4 jaar.	Ja/Nee	2
5.	Uw gemeente maakt gebruik van de SLOK regeling. (Stimulering Lokale Klimaatinitiatieven)	<i>(aanpassing vraag 1 klimaat & water)</i> Medio juli 2008 is de nieuwe uitkering SLOK geopend: Stimulering Lokale Klimaatinitiatieven. Aanvragen voor een SLOK-uitkering kunnen bij SenterNovem worden ingediend. Voorheen was dit de BANS regeling.	Ja/Nee	2

¹ Ambitie voor klimaatneutrale gemeentelijke organisatie is opgenomen in lijst PROFIT

		www.senternovem.nl		
6.	Uw gemeente heeft een ambtenaar in dienst die specifiek aanstuurt op energiebesparing/duurzame energie.	<i>(vraag 9 klimaat & water)</i> Meestal is deze persoon de energiecoördinator of klimaatcoördinator. Dit kan ook in samenwerking met buurgemeenten zijn.	Ja/Nee	2
7.	Uw gemeente communiceert klimaatproblematiek breed naar de bevolking, daarbij steun en verbreding zoekend voor haar klimaatbeleid. Dit uit zich in jaarlijks minimaal één voorlichtingsactiviteit gericht op het brede publiek.	<i>(vraag 5 klimaat & water)</i> Klimaatvoorlichting kan worden vormgegeven door bijvoorbeeld een pagina/artikel in de lokale krant, publieke deelname aan acties als bijvoorbeeld warme truiendag, klimaatstraatfeest etcetera. Ter inspiratie zie: www.hier.nu	Ja/Nee	2
8.	In uw gemeente loopt een programma op scholen/onderwijsinstellingen gericht op klimaat en energie.	<i>(Aangepaste vraag 15 klimaat & water)</i> Scholen kunnen deelnemen aan een diversiteit aan projecten om leerlingen actief bezig te laten gaan met klimaatproblematiek en mogelijkheden voor energiebesparing. Zie bijvoorbeeld: www.cio-scholen.nl	Ja/Nee	2
9.	Uw gemeente stimuleert actief energiebesparende maatregelen bij haar inwoners (en huiseigenaren).	<i>(wijziging vraag 12 klimaat & water)</i> 'Gemeenten spelen een belangrijke rol bij de communicatie over energie en milieu in het dagelijks leven.' Er is een groeiende markt van producten en diensten om gemeenten hierin te ondersteunen. www.milieucentraal.nl www.bespaardaar.nl	Ja/Nee	1
10.	Uw gemeente heeft meetbare doelen gesteld voor het aandeel van het lokale energieverbruik dat afkomstig moet zijn van hernieuwbare energiebronnen (zon, wind, biomassa, waterkracht, aardwarmte).	<i>(nieuwe vraag)</i> De huidige regering ambieert een aandeel van hernieuwbare energiebronnen van 20% in 2020. Gemeenten kunnen het eigen potentieel in kaart brengen en daarop ontwikkelingsambities vaststellen.	Ja/Nee	3
11.	In uw gemeente is sprake van een actieve en gestructureerde samenwerking op het gebied van klimaat/energiebeleid.	<i>(vraag 10 Klimaat & water)</i> Overleg met maatschappelijke organisaties, bedrijfsleven, woningcorporaties en andere stakeholders is van wezenlijk belang om het klimaatbeleid vorm te geven. Dit kan in de vorm van een lokaal of regionaal platform. Gestructureerd doelt op een formeel terugkerend overleg met agenda en notulering.		2
12.	Uw gemeente is lid van het Klimaatverbond.	<i>(nieuwe vraag)</i> De Vereniging Klimaatverbond Nederland) is een organisatie van gemeenten die ondersteuning biedt en samenwerking bevordert rond lokaal klimaatbeleid. (www.klimaatverbond.nl)	Ja/Nee	1
Subtotaal aan lokaal klimaatbeleid gerelateerde vragen: maximale score:				23

Vragen: Natuur en Milieu				
Dit gaat over behoud en versterken van de lokale flora en fauna (biodiversiteit) en overige ecologische of milieudiensten binnen de grenzen van de gemeente.				
	Vraag	Toelichting	Antwoord	Score
13.	De gemeente geeft binnen haar beleid met betrekking tot groenbeheer expliciet ruimte aan ecologisch beheer.	(aanpassing vraag 20 duurzaam ondernemen) Bekende voorbeelden zijn ecologisch berm- en oeverbeheer waar ruimte wordt gegeven aan natuurlijke ontwikkeling en gestreefd wordt naar een vergroting van de biodiversiteit.	Ja/Nee	2
14.	In uw gemeente is een bomenbeleid vastgesteld.	(aanpassing vraag 21 duurzaam ondernemen) Het gaat om de combinatie van beleidsuitgangspunten wat betreft bescherming- en voorwaarden voor kappen van bomen en hoe deze worden uitgevoerd en toegepast in de praktijk.	Ja/Nee	2
15.	In uw gemeente is een beleidsambtenaar die natuur- en biodiversiteitbehoud in zijn of haar takenpakket heeft.	(vraag 22 duurzaam ondernemen) Sommige grotere gemeenten hebben een 'eigen' bioloog/ecoloog. In kleinere gemeenten is het ook mogelijk om, bijvoorbeeld in gewestelijk verband, te werken met een ambtenaar die specifiek natuur en biodiversiteit in de gaten houdt.	Ja/Nee	2
16.	Uw gemeente heeft beschikking over een actueel overzicht van plant- (flora) en diersoorten binnen haar grenzen.	(vraag 23 en 24 duurzaam ondernemen) De gemeente dient hiertoe een inventarisatie van de voorkomende plant- en diersoorten binnen de gemeentegrenzen in bezit te hebben. Die inventarisatie kan heel goed samen met (lokale) natuurgroepen gedaan zijn.	Ja/Nee	1
17.	De gemeente houdt de 'rode lijstsoorten' bij die binnen de gemeentegrenzen voorkomen.	(vraag 27 duurzaam ondernemen) Rode lijsten zijn in de natuurbescherming lijsten van planten en dieren die bedreigd worden met uitsterven en daarom wettelijk een beschermde status hebben gekregen. Voor de gemeente is het van belang om te weten waar mogelijk 'rode lijstsoorten' zich bevinden, bijvoorbeeld in verband met bouwplannen of infrastructurele werken.	Ja/Nee	1
18.	De gemeente voert gerichte actie om de leefomgeving van beschermde dieren en planten veilig te stellen en/of te	(vraag 28 duurzaam ondernemen) Inspanningen voor behoud van de lokale biodiversiteit zijn bijvoorbeeld het graven van poelen voor amfibieën	Ja/Nee	1

	verbeteren.	of het aanleggen van ecoducten.		
19.	Uw gemeente compenseert bij het uitvoeren van bouwplannen verloren gegaan groen door elders natuurfuncties te versterken.	(vraag 29 duurzaam ondernemen) Er bestaan voorbeelden van geïntegreerde gebiedsontwikkelingen waarbij de bouw als financiële drager dienstbaar is aan het versterken van natuurfuncties (groen en blauw).	Ja/Nee	1
20.	Uw gemeente gebruikt geen chemische bestrijdingsmiddelen bij groenbeheer en onderhoud van de bestrating.	(vraag 18 duurzaam ondernemen) Een belangrijk argument tegen het gebruik van bestrijdingsmiddelen is dat resten ervan steeds vaker in het oppervlakte -en grondwater worden aangetroffen. Het mag dan wel in het groenbeheer zelf relatief goedkoop zijn, maar de rekening wordt elders betaald, bijvoorbeeld in het verwijderen van giftige bagger.	Ja/Nee	1
21.	Uw gemeente heeft een structureel budget voor 'Leren voor Duurzame Ontwikkeling/Natuur en Milieu Educatie'	(vraag 30 duurzaam ondernemen) NME-diensten zijn een belangrijke verbindende schakel tussen mondiale, nationale en lokale doelstellingen en de burger op het gebied van duurzame ontwikkeling Ref: www.lokale-nmc.nl	Ja/Nee	2
22.	De zeespiegel stijgt, de bodem daalt en het klimaat verandert. Uw gemeente heeft inzicht in, of is bezig met het in kaart brengen van de mogelijke gevolgen van dergelijke veranderingen en de benodigde maatregelen voor adaptatie.	(nieuwe vraag) Klimaatverandering zal invloed hebben op ruimtelijke en stedenbouwkundige plannen, waterbeheer en gezondheidszorg. gemeenten en rijk zijn bezig de verschillende opties voor adaptatie te inventariseren. Ref.: klimaatakkoord	Ja/Nee	2
Subtotaal aan natuur- en milieubeheer gerelateerde vragen: maximale score (was 9 + 13 = 22)				15

Vragen: water				
<p>Waterbeheer betekent:</p> <ul style="list-style-type: none"> • controleren en onderhouden van dijken (zorg voor de waterkering) • zuiveren van afvalwater en zorgen voor schoon oppervlaktewater (zorg voor waterkwaliteit) • er voor zorgen dat er niet te veel en niet te weinig water is (zorg voor waterkwantiteit) <p>Gemeenten hebben een zorgplicht voor afvalwater, grondwater en hemelwater. In de Europese Kader Richtlijn Water staat ecologie centraal hetgeen moet worden doorvertaald op alle bestuursniveaus.</p>				
	Vraag	Toelichting	Ant-woord	Score
23.	Uw gemeente beschikt zelf of in regionaal verband over een integraal waterplan dat is samengesteld met grote betrokkenheid van maatschappelijke organisaties, bedrijfsleven en andere instellingen.	<i>(vraag 34 klimaat & water)</i> Duurzaam waterbeheer brengt alle aspecten van het watergebruik en -beheer samen in één integraal waterplan. Daarmee geeft uw gemeente aan hoe 'water' een rol speelt in alle beleidsvelden, wat haar ambities zijn en hoe het samenspel is met de burgers, bedrijven, waterschappen, zuiveringsschap en andere betrokkenen.	Ja/Nee	2
24.	In uw gemeentelijk rioleringsplan wordt uitgegaan van de trits 'preventie, scheiden, zuiveren'.	<i>(vraag 35 klimaat & water)</i> Voor een positief antwoord zal de trits 'preventie, scheiden en zuiveren' heel duidelijk aangegeven worden in beleid en uitvoering rond rioleringsplannen.	Ja/Nee	2
25.	De gemeente voert een actief voorlichtingsbeleid naar de bevolking op het gebied van waterbesparing.	<i>(vraag 37 klimaat & water)</i> Besparing van het watergebruik (zo'n slordige 120 liter per dag per persoon) is heel goed mogelijk. Een waterbesparende douchekop, een zuinig toilet, de aanschaf van een regenton zijn slechts een paar ideeën die zonder hoge kosten tot grote besparingen kunnen leiden. Een duidelijke invulling van het aspect 'preventie'.	Ja/Nee	2
26.	Uw gemeente adviseert bedrijven op het gebied van waterbesparing.	<i>(vraag 38 klimaat & water)</i> Veel bedrijven hebben een groot watergebruik. De horeca, metaalbedrijven, landbouw- en veeteeltbedrijven zijn daar goede voorbeelden van. De Milieudienst Amsterdam wijst bedrijven door met behulp van een kleine checklist. De waterleidingbedrijven kunnen voor een gratis 'scan' zorgen bij een bedrijf dat veel water gebruikt. Een duidelijke invulling van het aspect 'preventie'.	Ja/Nee	1

27.	Uw gemeente gaat in het waterbeheer uit van de trits 'vasthouden, bergen, afvoeren'.	<p><i>(vraag 39 klimaat & water)</i> Het waterbeheer, volgend op de adviezen van de Commissie Waterbeheer 21ste eeuw, gaat uit van deze trits. Water vasthouden doe je bijvoorbeeld door ervoor te zorgen dat afstromend regenwater eerst in een plantsoen of open grond terechtkomt.</p> <p>'Bergen' betekent dat de gemeente zorgt voor voldoende ruimte om (pieken) afstromend water op te vangen, bijvoorbeeld in ruime sloten met een langzaam oplopend talud. Afvoeren naar elders.</p>	Ja/Nee	2
28.	Uw gemeente heeft, bij de aanleg van stoepen, wegen en parkeerplaatsen, een beleid gericht op het zoveel mogelijk 'open' houden van de bodem zodat regenwater kan infiltreren.	<p><i>(vraag 40 klimaat & water)</i> Sommige wijken lijken wel totaal verhard te zijn. Het regenwater kan maar één kant op en dat is het riool in. Dat kan anders. Bijvoorbeeld door stoepen wat minder breed te maken, door openbaar groen te stimuleren waar afstromend water ook in kan lopen, door op parkeerplaatsen materiaal te gebruiken dat ruimte open laat voor vegetatie.</p>	Ja/Nee	1
29.	Verharde oppervlakten in uw gemeente worden gecompenseerd met mogelijkheden voor extra wateropvang.	<p><i>(vraag 42 klimaat & water)</i> Een uitwerking van 'ruimte voor water' is dat bij de aanleg van een verhard oppervlak (een wijk, weg, kassencomplex of iets anders), compensatie plaatsvindt in de vorm van wateropslag. Het verharde oppervlak zal namelijk zorgen voor een versnelde afvoer van water bij hevige buien.</p> <p>De gemeente kan berekenen om hoeveel water het gaat en ervoor zorgen dat dit water binnen het gebied wordt opgevangen. Deze compensatie wordt primair binnen het plangebied gezocht en pas secundair buiten dat gebied. Ook hier is sprake van een uitwerking van het concept 'vasthouden en bergen'.</p>	Ja/Nee	1
30.	Uw gemeente reserveert gebieden voor regionale seizoensberging van water.	<p><i>(Aangepaste vraag 41 klimaat & water)</i> De zomers kunnen extreem droog worden door klimaatverandering. Hoogheemraadschappen en waterschappen hebben dan de grootste moeite om de 'boezem' op</p>	Ja/Nee	1

		<p>peil te houden . Maar ook voor de landbouw, natuur en voor de bewoonde omgeving (zeker als het om fundamente van hout gaat), is het belangrijk om het grondwaterpeil zo hoog mogelijk te houden. Daarvoor is 'opslag' in het natte seizoen belangrijk.</p>		
<p>Subtotaal aan water gerelateerde vragen: maximale score (was 20)</p>				12

Toe te passen correctie

Correctiefactor:

-3	-2	-1	0	1	2	3
----	----	----	---	---	---	---

Als u de score wilt corrigeren, vul hier de reden(en) in.